

8D10139 «Қоғамдық денсаулық сақтау» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Мухамедияров Майдан Нағашыбаевичтің «Денсаулық сақтаудағы әлеуметтік медианың қолданылуы: трендтер, перспективалар және өзекті мәселелер» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми

РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ПІКІРІ

№ р/ н	Критерийлер	Критерийлерге сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірінің асты сызылсын)	Ресми рецензент ұстанымының негіздемесі (ескертулер курсивпен белгіленсін)
1.	Диссертация тақырыбы (бекітілген күніне сәйкес) ғылымды дамыту бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес келеді	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) диссертация мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын жоба немесе мақсатты бағдарлама шеңберінде орындалған (жоба немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама шеңберінде орындалған (бағдарламаның атауын көрсету); 3) диссертация Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылымды дамытудың басым бағытына сәйкес келеді.	Диссертациялық зерттеу тақырыбы қазіргі заманғы денсаулық сақтау тұрғысынан өте өзекті болып табылады. Цифрлық технологиялар мен әлеуметтік медианың қарқынды дамуы медицина мамандарының кәсіби қызметіне, пациенттермен өзара іс-қимылға және медициналық ақпараттың таралуына тікелей әсер етеді. Бұл зерттеу Қазақстан Республикасындағы цифрлық денсаулық сақтау мен медициналық білім берудің басым бағыттарына сәйкес келеді.

			Денсаулық сақтаудағы әлеуметтік медианың рөлін зерттеу медицина мамандарының цифрлық сауаттылығын дамыту, пациенттерді оқыту әдістерін жетілдіру және онлайн-кеңістіктегі медициналық контент сапасын бағалау үшін стратегиялық маңызды болып табылады.
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	<u>Жұмыс ғылымға елеулі үлес қосады</u>/қоспайды, ал оның <u>маңыздылығы</u> жақсы <u>ашылған</u>/ашылмаған.	Диссертациялық зерттеу денсаулық сақтау коммуникациясы, мейіргерлік информатика және цифрлық денсаулық сақтау салаларына елеулі үлес қосады. Жұмыстың ғылыми маңыздылығы медицина қызметкерлерінің кәсіби іс-қимылындағы, ғылыми білімді таратудағы және медициналық ақпараттың сенімділігін бағалаудағы әлеуметтік медиа рөлін зерттеудің көп аспектілі тәсілімен анықталады.

			Зерттеудің мамандардың кәсіби дамуына, халықтың денсаулығын нығайтуға және пациенттердің медициналық сауаттылығын арттыруға байланысты әлеуметтік медиа пайдаланудың практикалық салдарын анықтауға бағытталуы ерекше ғылыми құндылыққа ие.
3.	Өзі жазу принципі	Дербестік деңгейі:	Диссертациялық жұмыс автордың жоғары дербестік деңгейі мен зерттеушілік құзыреттілігін көрсетеді. Кандидат жеті жарияланымның басым бөлігінде бірінші автор немесе хат-хабар авторы болып табылады, бұл оның зерттеу дизайнын әзірлеуде, деректерді жинауда және нәтижелерді интерпретациялауда жетекші рөл атқарғанын көрсетеді. Жарияланымдардағы авторлық үлестерге сүйене отырып, докторант зерттеу мәселесін дербес анықтап, зерттеу мақсаттары мен
		1) жоғары;	
		2) орташа;	
		3) төмен;	
		4) дербестік жоқ.	

			міндеттерін тұжырымдап, әдіснамалық негізді әзірлеп, деректерді өңдеу мен интерпретациялауды жүзеге асырған. Денсаулық сақтаудағы әлеуметтік медиа пайдаланудың әр түрлі аспектілерін қамтитын жарияланымдар жиынтығы осы саладағы автордың терең ғылыми құзыреттілігін және дербес зерттеушілік ізденіске деген қабілетін дәлелдейді. NodeXL және Altmetric дерекқоры сияқты озық аналитикалық құралдарды әртүрлі зерттеулерде қолдануы кандидаттың тәуелсіз техникалық құзыреттілігін растайды.
4.	Ішкі бірлік қағидаты	4.1 Диссертацияның өзектілігінің негізделуі:	Диссертациялық зерттеудің өзектілігі сенімді және жоғары ғылыми деңгейде негізделген. Әлеуметтік медиа медицина қызметкерлерінің кәсіби кеңістігінде, білім беру
		1) негізделген;	
		2) ішінара негізделген;	
		3) негізделмеген.	

			процестерінде және халыққа денсаулық мәселелері бойынша ақпарат беруде барған сайын маңызды орын алуда. Пациенттер мен мамандар медициналық ақпаратты іздеу және тарату үшін цифрлық платформаларды белсенді пайдаланатын денсаулық сақтауды жаһандық цифрландыру жағдайында зерттелетін мәселе ерекше практикалық маңыздылыққа ие болады. Тақырыптың өзектілігін әлеуметтік желілерде медициналық жалған ақпараттың таралуы мәселесі де дәлелдейді, бұл қоғамдық денсаулық сақтауға елеулі қауіп төндіреді және жүйелі, дәлелді қарсы шараларды қажет етеді.
		4.2 Диссертацияның мазмұны диссертация тақырыбын көрсетеді:	Диссертацияның құрылымы мен мазмұны жарияланған зерттеу тақырыбына толық
		1) айқындайды;	
		2) ішінара айқындайды;	

		3) көрсетпейді.	сәйкес келеді. Жеті мақала диссертация атауында көрсетілген үрдістерді (журналдардың өсуі), көзқарастарды (Қазақстандағы медицина қызметкерлерінің ұстанымдары) және қиындықтарды (дезинформация мен қайтарып алынған жарияланымдар) жүйелі түрде қамтиды. Жұмыстың әрбір бөлімі денсаулық сақтаудағы әлеуметтік медиа пайдаланудың нақты аспектісін ашады: медицина қызметкерлерінің әлеуметтік желілердегі кәсіби практикасын талдаудан бастап библиометриялық және альтметриялық зерттеулерге, сондай-ақ медициналық контент сапасын бағалауға дейін. Кешенді тәсіл диссертация тақырыбын жан-жақты ашуды қамтамасыз етеді.
		4.3. Зерттеудің мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:	Әрбір зерттеудің мақсаты — ревматология
		<u>1) сәйкес келеді;</u>	

		2) ішінара сәйкес келеді;	журналдарының көрсеткіштерін талдаудан бастап әлеуметтік желілерге қатысты қайтарып алынған зерттеулерді бақылауға дейін — диссертацияның жалпы мақсатына сәйкес келеді. Қойылған міндеттер жиынтығы денсаулық сақтау жүйесіндегі әлеуметтік медиа пайдалануды мамандардың кәсіби іс-қимылы, білімді тарату және контент сапасын бағалау тұрғысынан жан-жақты зерттеуді қамтамасыз етеді, бұл қазіргі заманғы медициналық ғылым мен практиканың өзекті міндеттерімен толық сәйкеседі.
		3) сәйкес келмейді.	
		4.4 Диссертацияның барлық бөлімдері мен қағидалары логикалық байланысқан:	Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері логикалық байланысқан және бірыңғай ғылыми тұжырымдамаға бағынған. Зерттеудің дәйекті құрылымы теориялық негіздерден нақты эмпирикалық зерттеулерге ауысуды қамтамасыз етеді, ал соңғы қорытындылар алынған нәтижелерден логикалық
		1) толық өзара байланысты;	
		2) өзара байланыс ішінара;	
		3) өзара байланыс жоқ.	

			шығады және жұмыстың жалпы ғылыми үлесін жинақтайды.
		4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) белгілі шешімдермен салыстыра отырып дәлелденген және бағаланған:	Диссертацияда жаңа деректер алуға ғана емес, сонымен қатар оларды бар ғылыми тұжырымдамалар мен халықаралық зерттеу тәжірибесімен байланыстыруға мүмкіндік берген әдіснамалық тәсілдердің кешені қолданылды. Қайтарып алынған денсаулық сақтау зерттеулерінің цифрлық таралуын бақылау үшін Altmetric Attention Score (AAS) қолданылуы инновациялық тәсіл болып табылады. Автор нәтижелерді ұқсас халықаралық зерттеулердің деректерімен салыстырмалы талдауын жүргізді, бұл жұмыстың негізгі қорытындыларының ғылыми негізділігі мен сенімділігін күшейтеді.
		1) сыни талдау бар;	
		2) талдау ішінара жүргізілген;	
		3) талдау автордың өзіндік пікірінен емес, басқа авторлардың дәйексөздерінен тұрады;	
		4) талдау жоқ.	
5.	Ғылыми жаңалық қағидаты	5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидалар жаңа болып табылады ма?	Диссертация жоғары ғылыми жаңалық деңгейін көрсетеді. Денсаулық сақтаудағы әлеуметтік медиа
		1) толық жаңа;	
		2) ішінара жаңа (жаңалығы 25–75%);	

		3) жаңа емес (жаңалығы 25%-дан аз).	пайдалануды кешенді, көп аспектілі талдау — библиометриялық, альтметриялық, мазмұндық және желілік өлшемдерді қамтитын — бұл құбылысты Қазақстан және халықаралық контекст тұрғысынан іргелі жаңа, тұтас түсінуді қалыптастырады.
		5.2 Диссертация қорытындылары жаңа болып табылады ма?	Диссертация қорытындылары бастапқы эмпирикалық деректерге негізделген болғандықтан, өзіндік және жаңа болып табылады. Алынған нәтижелер медицина мамандарының әлеуметтік медиа пайдалану заңдылықтарын түсінуді жетілдіреді және осы саладағы ғылыми зерттеулердің перспективалы бағыттарын анықтайды.
		1) толық жаңа;	
		2) ішінара жаңа (жаңалығы 25–75%);	
		3) жаңа емес (жаңалығы 25%-дан аз).	
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқарушылық шешімдер жаңа және негізделген:	Диссертацияда ғылыми ықпалды, цифрлық контент сапасын және әлеуметтік медиадағы белсенділікті бағалаудың өзекті әдіснамалық тәсілдері ұсынылған. Медицина қызметкерлері мен денсаулық
		1) толық жаңа;	
		2) ішінара жаңа (жаңалығы 25–75%);	
		3) жаңа емес (жаңалығы 25%-дан аз).	

			сақтау ұйымдарына арналған практикалық ұсынымдар қазіргі заманғы деректерге негізделген және нақтылығымен мен нақты практикада қолданылуымен ерекшеленеді.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	<u>Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан маңызды дәлелдерге негізделген/негізделмеген немесе жеткілікті дәрежеде негізделген (qualitative research (куолитатив зерттеу) және өнер мен гуманитарлық ғылымдар бағыттары үшін).</u>	Диссертацияның негізгі қорытындылары сенімді дәлелдемелік базаға негізделген: онлайн-сауалнама деректері, ірі халықаралық ғылыми дерекқорларды талдау, сондай-ақ библиометриялық және альтметриялық көрсеткіштер. Қолданылған статистикалық өңдеу және деректерді талдау әдістері медициналық зерттеулердегі ғылыми дәлелдеменің заманауи стандарттарына сәйкес келеді.
7.	Қорғауға ұсынылатын негізгі қағидалар	Әрбір қағида бойынша төмендегі сұрақтарға жеке-жеке жауап беру қажет: 7.1 Қағида дәлелденген бе? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді;	Қорғауға ұсынылған негізгі қағидалар мен қорытындылар зерттеу барысында сенімді дәлелденген және рецензияланатын ғылыми басылымдарда жарияланған нәтижелермен расталған. Әрбір қағида тиісті

		5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес	эмпирикалық деректермен қамтамасыз етілген, бұл олардың ғылыми негізділігі мен дәлелділігін қамтамасыз етеді.
		7.2 Тривиалды ма?	
		1) иә;	
		2) жоқ;	
		3) ағымдағы тұжырымдамада қағиданың тривиалдығын тексеру мүмкін емес.	
		7.3 Жаңа болып табылады ма?	
		1) иә;	
		2) жоқ;	
		3) ағымдағы тұжырымдамада қағиданың жаңалығын тексеру мүмкін емес.	
		7.4 Қолдану деңгейі:	
		1) тар;	
		2) орташа;	
		3) кең;	
		4) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес	
		7.5 Мақалада дәлелденген бе?	
		1) иә;	
		2) жоқ;	
		3) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес	
8.	Сенімділік қағидаты	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған:	Зерттеудің әдіснамалық базасы жоғары деңгейде дайындалған және толық сипатталған. Әрбір зерттеу міндеті үшін онтайлы әдіс таңдалған: кәсіби практикаларды зерттеу үшін — көлденең зерттеу (cross-
	Дереккөздер мен ұсынылатын ақпараттың сенімділігі	1) иә;	
		2) жоқ.	

			sectional survey); ғылыми ықпалды бағалау үшін — библиометриялық және альтметриялық талдау; медициналық ақпарат сапасын зерттеу үшін — мазмұндық талдау; әлеуметтік желілердегі коммуникация үлгілерін зерттеу үшін — желілік талдау. Қолданылған әдістер қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы зерттеулердің халықаралық стандарттарына сәйкес келеді.
		8.2 Диссертациялық жұмыстың нәтижелері ғылыми зерттеудің заманауи әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін компьютерлік технологияларды қолдана отырып пайдалану арқылы алынған:	Зерттеуде халықаралық деңгейде танылған дерекқорлар мен цифрлық платформалар пайдаланылды. Деректерді өңдеу және талдау үшін мамандандырылған бағдарламалық қамтамасыз ету пайдаланылды:
		1) иә;	статистикалық талдау үшін — SPSS, библиометриялық
		2) жоқ.	визуализация үшін — VOSviewer, сондай-ақ API-құралдары мен платформалық аналитикалық ресурстар. Қолданылған инструменттер жиынтығы цифрлық денсаулық сақтау саласындағы ғылыми

			зерттеулерге қойылатын заманауи талаптарға сәйкес келеді.
	8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар мен заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):		Диссертацияның теориялық қорытындылары әртүрлі зерттеу әдістері арқылы алынған эмпирикалық деректермен сенімді расталған. Сандық деректер мен мазмұндық талдау нәтижелерінің үйлесімі денсаулық сақтау жүйесіндегі әлеуметтік медиа пайдаланудың тұтас және сенімді суретін қалыптастырады.
	1) иә;		
	2) жоқ.		
	8.4 Маңызды тұжырымдар өзекті және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен <u>расталған</u> /ішінара расталған/расталмаған.		Жұмыстың негізгі ғылыми нәтижелері рецензияланатын халықаралық журналдардан алынған өзекті және сенімді дереккөздермен расталған. Цитаталанатын әдебиет цифрлық денсаулық сақтау, денсаулық сақтау коммуникациясы және мейіргерлік информатика салаларындағы соңғы жетістіктерді қамтиды.
	8.5 Қолданылған әдеби дереккөздер әдеби шолуды жасау үшін <u>жеткілікті</u> /жеткіліксіз.		Пайдаланылған әдебиеттер тізімі жеткілікті кең және зерттелетін барлық бағыттар

			бойынша негізгі жарияланымдарды қамтиды. Ол қазіргі заманғы халықаралық жарияланымдарды да, Қазақстандағы денсаулық сақтау практикасымен тікелей байланысты дереккөздерді де қамтиды, бұл зерттеудің теориялық негізінің толықтығын қамтамасыз етеді.
9	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар:	Диссертациялық зерттеу денсаулық сақтау
		1) бар;	коммуникациясы, цифрлық
		2) жоқ.	денсаулық сақтау және мейіргерлік информатика салаларына елеулі теориялық үлес қосады. Дайындалған тұжырымдамалық қағидалар әлеуметтік медианың медициналық қоғамдастықтағы кәсіби іс-қимылға, ғылыми білім алмасуға және пациенттерді оқытуға қалай әсер ететінін ғылыми түсінуді кеңейтеді.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді тәжірибеде қолдану мүмкіндігі жоғары:	Зерттеудің практикалық маңыздылығы жоғары: нәтижелерді цифрлық денсаулық сақтау
		1) иә;	

		2) жоқ.	саласындағы саясатты әзірлеуде, медициналық информатика мен цифрлық кәсібилік бойынша оқу бағдарламаларын жасауда, сондай-ақ медицина қызметкерлеріне әлеуметтік медианы жауапкершілікпен және тиімді пайдалану бойынша нұсқаулықтар жасауда тікелей пайдалануға болады. Деректер сонымен қатар цифрлық ортадағы медициналық ақпаратты басқару стратегияларын әзірлейтін денсаулық сақтау ұйымдары үшін де құнды.
		9.3 Практикаға арналған ұсыныстар жаңа болып табылады:	Диссертацияда тұжырымдалған практикалық ұсынымдар өзекті және ғылыми негізделген сипатқа ие. Денсаулық сақтау ұйымдарында, оқу процесінде және контент сапасын бағалау жүйесінде әлеуметтік медиа пайдалануға қатысты ұсыныстар медицина мамандары үшін практикалық құндылыққа ие. Халықаралық озық тәжірибені Қазақстан денсаулық сақтау жүйесінің
		1) толық жаңа;	
		2) ішінара жаңа (жаңалығы 25–75%);	
		3) жаңа емес (жаңалығы 25%-дан аз).	

			ерекшеліктеріне бейімдеу ұсынылған ұсынымдардың практикалық қолданылуын айтарлықтай арттырады.
10.	Жазылу және рәсімделу сапасы	Академиялық жазу сапасы:	Диссертациялық жұмыс жоғары академиялық жазу сапасымен ерекшеленеді: материал нақты, логикалық және дәйекті түрде баяндалған. Жұмыстың стилі мен рәсімделуі академиялық ғылыми әдебиеттің халықаралық стандарттарына толық сәйкес келеді.
		1) жоғары;	
		2) орташа;	
		3) орташадан төмен;	
		4) төмен.	
11.	Диссертацияға ескертулер	Диссертация мазмұны бойынша елеулі ескертулер жоқ. Дегенмен, денсаулық сақтау саласында әлеуметтік желілерді пайдалану контекстінде мейіргер мамандарының нақты рөліне көбірек назар аудару ұсынылады, себебі бұл сарапшылар тобы пациенттердің денсаулық сауаттылығын қалыптастыруда елеулі ықпалға ие. Кандидат бұл саладағы зерттеулердің негізінен Ұлыбритания сияқты жоғары табысты елдерде жүргізілетінін де атап өтеді. Жаһандық теңсіздіктерді одан әрі азайту мақсатында болашақ зерттеулер Қазақстандағы нәтижелердің ресурстық шектеулері немесе ғылыми коммуникациядағы тілдік кедергілері ұқсас төмен және орта табысты елдерге қалай үлгі бола алатынын кеңірек қарастыруы мүмкін. Жарияланған мақалалардың біріне жүргізілген талдау Қытай мен Үндістанның әлеуметтік медиаға қатысты қайтарып алынған зерттеулер бойынша көш бастап тұрғанын көрсетті, бұл көбінесе олардың академиялық жүйелеріндегі «құрылымдық қысымдармен» байланысты. Кандидат автоматтандырылған скрининг құралдары немесе жасанды интеллектке негізделген мониторинг жүйелері осы «қауіпті белгілерді» (мысалы, жалған рецензиялау немесе жалған ғылыми мақалалар шығаратын ұйым) жариялау үдерісінің ертерек кезеңдерінде анықтау үшін журналдарда қалай енгізілуі мүмкін екендігі жөнінде нақты әрі практикалық ұсыныстар бере алады.	

		Сонымен қатар, жарияланған мақалалардың біріндегі YouTube контентін талдау қоғамдық денсаулық сақтау үшін маңызды ескерту береді: жаңылыстыратын бейнелер пайдалы бейнелерге қарағанда көбірек қаралым мен пайдаланушы белсенділігін жинайды. Бұл «дезинформация парадоксы» денсаулық коммуникациясы саласындағы мамандар үшін маңызды мәселе болып табылады. Алайда зерттеу негізінен ағылшын тіліндегі контентке бағытталған. YouTube сияқты платформалардың жаһандық сипатын ескере отырып, кандидат тілге тәуелді алгоритмдердің ағылшын тілінде сөйлемейтін аймақтарда дезинформацияны қалай күшейтуі мүмкін екенін қарастырып, көптілді контентті модерациялау стратегияларын ұсынуы қажет. Бұдан бөлек, зерттеу шектеулерінде көрсетілгендей, бұл жұмыс көбінесе сандық деректерге сүйенеді. Осы ғылыми бағытты нығайту үшін денсаулық сақтау мамандары мен пациенттердің онлайн өзара әрекеттесу сапасын тереңірек түсінуге мүмкіндік беретін сапалық тәсілдерді қамтитын болашақ зерттеулер қажет. Пайдаланушылардың неге жаңылыстыратын контентті «тартымдырақ» немесе «қабылдауға жеңілірек» деп қабылдайтынын зерттеу де тиімдірек білім беру материалдарын әзірлеуге ықпал етуі мүмкін. Бұл ескертулер тек ұсынымдық сипатқа ие және жұмыстың жалпы ғылыми үлесін төмендетпейді.
12.	Зерттеу тақырыбы бойынша докторанттың мақалаларының ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы түрінде қорғалатын жағдайда ресми рецензенттер әрбір мақаланың ғылыми деңгейіне жеке-жеке пікір білдіреді)	1. Мақала: «Social Media Landscape: A Cross-Sectional Survey of Health Professionals» Бұл жарияланымның ғылыми деңгейі жалпы алғанда жоғары және жеткілікті академиялық қатаңдықты көрсетеді. Зерттеу Орталық Азия контексіндегі аз зерттелген тақырыпты қарастырып, медицина қызметкерлерінің әлеуметтік желілерді пайдалануына қатысты жаңа аймақтық дәлелдер ұсынады, осылайша әдебиеттегі маңызды олқылықтың орнын толтырады. Зерттеудің әдіснамалық тәсілі қойылған мақсаттарға сәйкес келеді, сауалнаманы бейімдеу, аудару, этикалық мәселелер және бекітілген есеп беру стандарттарына сәйкестік анық сипатталған. Алайда, ғылыми үлесті белгілі бір әдіснамалық шектеулерді ескере отырып түсіндіру қажет, әсіресе ыңғайлы іріктеуді қолдану, өзін-өзі бағалау деректеріне сүйену және салыстырмалы түрде шағын үлгі көлемі нәтижелердің жалпылану мүмкіндігін шектеуі мүмкін. Бұл шектеулер авторлар тарапынан мойындалғанымен, болашақ зерттеулерде неғұрлым сенімді іріктеу стратегияларын және аралас әдістер тәсілдерін қолдану дәлелдемелік базаны одан әрі күшейтер еді. Жалпы алғанда, жарияланым жақсы ғылыми стандартты көрсетеді және кандидаттың контекстке сәйкес әрі әдіснамалық тұрғыдан негізделген зерттеулер жүргізу қабілетін дәлелдейді.

2. Мақала: «Altmetric Activity and Scientific Integrity: A Retraction Analysis of PubMed-Indexed Social Media-Related Publications»

Бұл жарияланымның ғылыми деңгейі жақсы және әдіснамалық әрі аналитикалық қатаңдықтың жеткілікті дәрежесін көрсетеді. Зерттеу биомедициналық әдебиеттегі қайтарып алынған жарияланымдардың сипаттамалары мен цифрлық ізін зерттеу арқылы ғылыми адалдық, әлеуметтік желілер арқылы тарату және ғылыми коммуникацияның тоғысындағы өзекті әрі маңызды мәселені қарастырады. Тақырып жаңашыл болып табылады және цифрлық ғылыми экожүйелердің қарқынды кеңеюі жағдайында маңыздылығы артып келеді.

Зерттеудің күшті жақтарына айқын әдіснамалық тәсіл, деректерді алудың ашық процедуралары, бірнеше библиометриялық және альтметриялық көрсеткіштерді қолдану, сондай-ақ дәйексөз үлгілері мен онлайн көрінуімен байланысты факторларды зерттеу үшін сипаттамалық және инференциялық талдауларды біріктіру жатады. Қайтарып алу сипаттамаларын, ынтымақтастық үлгілерін және назар аудару көрсеткіштерін қамту ғылыми сапаны қамтамасыз ету және жарияланымнан кейінгі бақылау туралы кеңірек талқылауға үлес қосады.

Дегенмен, бірқатар шектеулерді ескеру қажет, соның ішінде бір ғана дерекқорға (PubMed) сүйену, қайтарып алынған жарияланымдардың салыстырмалы түрде шағын үлгісі және себеп-салдарлық қорытынды жасау мен нәтижелерді жалпылауды шектейтін сипаттамалық зерттеу дизайны. Бұл шектеулер авторлар тарапынан мойындалған және бірнеше дерекқорларды әрі ұзақ мерзімді мониторинг тәсілдерін қамтитын болашақ зерттеулер осы бағыттағы жұмыстарды одан әрі күшейте алады. Соған қарамастан, бұл жарияланым жақсы ғылыми стандартты көрсетеді және кандидаттың ғылыми адалдық саласындағы жаңа мәселелерді жүйелі әрі тиісті әдіснамалық тәсілдер арқылы зерттеу қабілетін дәлелдейді.

3. Мақала: «Publication Activity Trends in the Field of Social Media in Rheumatology: A Web of Science-Based Bibliometric Analysis»

Бұл зерттеу әлеуметтік медиа мен ревматология саласындағы зерттеу үрдістерін талдау үшін библиометриялық әдістерді орынды қолданғанын көрсетті. Зерттеу жарияланым үлгілері,

ынтымақтастық желілері және ғылыми өнімділік туралы құнды шолу ұсынып, осы дамып келе жатқан саланың қалыптасуын түсінуге үлес қосады.

Зерттеудің күшті жақтарына оның жүйелі әдіснамасы, библиометриялық карталау құралдарын қолдануы, сондай-ақ дәйексөздер мен ынтымақтастық талдауларын қамтуы жатады. Алайда, тек Web of Science дерекқорын пайдалану, ағылшын тіліндегі жарияланымдармен шектелуі және библиометриялық талдаудың сипаттамалық сипаты негізгі шектеулері болып табылады. Жалпы алғанда, жарияланым қолайлы ғылыми стандартты көрсетеді және кандидаттың библиометриялық тәсілдерді жаңа қалыптасып келе жатқан зерттеу саласына жүйелі түрде қолдану қабілетін айқындайды, бұл жоғары бағалауға лайық.

4. Мақала: «Social Media Landscape of Rheumatology Journals»

Бұл зерттеу бірнеше библиометриялық көрсеткіштерді, корреляциялық талдауларды және әртүрлі әлеуметтік медиа платформалары арасындағы салыстыруларды қолдану арқылы қанағаттанарлық ғылыми деңгейді көрсетті. Нәтижелерді интерпретациялау кезінде зерттеудің көлденең қималық дизайнын, тек таңдалған платформаларға шоғырлануын және өзара әрекеттесудің сапалық аспектілерін бағаламай, сандық көрсеткіштерге сүйенуін ескеру қажет. Бұл жарияланым қолайлы ғылыми стандартты көрсетеді және кандидаттың ғылыми коммуникациядағы қалыптасып келе жатқан үрдістерді жүйелі түрде зерттеу қабілетін дәлелдейді.

5. Мақала: «Analysis of the Quality and Credibility of Health-Related Content on YouTube: Cross-Sectional Study»

Бұл зерттеу қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы өзекті мәселені қарастырып, әлеуметтік медиа платформаларындағы жалған ақпараттың таралуы мен оған қатысу үлгілері туралы дәлелдер ұсынады. Зерттеудің күшті жақтарына бекітілген бағалау құралдарын қолдану, бейнелерді жүйелі іріктеу рәсімдері және пайдалы әрі жаңылыстыратын контент арасындағы салыстырмалы талдаулар жатады.

Шектеулері ретінде зерттеудің тек белгілі бір платформаға бағытталуы, ағылшын тіліндегі бейнелермен шектелуі және уақыт өте келе өзгерістерді бағалауда көлденең қималық дизайнның табиғи шектеулері қарастырылуы тиіс. Соған қарамастан, бұл мақаланың ғылыми деңгейі қолайлы болып табылады және кандидаттың осындай типтегі зерттеулерді жүргізу қабілетін көрсетеді.

6. Мақала: «Top 50 Most Cited Articles on Social Media and Healthcare: An Altmetric Analysis»

Басқа мақалаларға ұқсас, бұл мақала әлеуметтік медиа мен денсаулық сақтауға қатысты ең ықпалды жарияланымдарды талдай отырып, заманауи әрі маңызды тақырыпты қарастырады. Зерттеу негізгі ғылыми бағыттарды анықтап, ғылыми ықпалды бағалауда альтметриялық көрсеткіштердің өзектілігін көрсетті. Альтметриялық индикаторларды, корреляциялық талдауды және желілік визуализация әдістерін қамтитын бірнеше аналитикалық тәсілдерді қолдану зерттеудің әдіснамалық артықшылықтары болып табылады. Алайда, тек үздік 50 мақаламен шектелуі, таңдалған дерекқорлар мен платформаларға тәуелділігі және талдаудың сипаттамалық сипаты зерттеудің негізгі мәселелері болып табылады. Сонымен қатар, зерттеу әдістері қайталанымдылығын қамтамасыз ету үшін нақтырақ сипатталуы мүмкін еді. Осы шектеулерге қарамастан, жарияланым қолайлы ғылыми стандартты көрсетеді және кандидаттың жаңа ғылыми бағалау тәсілдерін қолдану қабілетін дәлелдейді.

7. Мақала: «Social Media and Health Care: A Cross-Sectional Analysis of X (Twitter) Posts Using the NodeXL Platform»

Бұл зерттеу X (Twitter) платформасындағы денсаулыққа қатысты талқылаулардағы ықпалды тұлғалар, хэштегтерге қатысу және ақпарат ағындары туралы практикалық түсініктер ұсынады. Зерттеудің маңызды артықшылығы – денсаулық сақтауға қатысты хэштегтер аясындағы ықпалды аккаунттар мен коммуникациялық үлгілерді анықтау үшін желілік талдау әдістерін қолдануы. Алдыңғы мақалаларға ұқсас, зерттеудің шектеулері ретінде таңдалған хэштегтерге тәуелділік пен әлеуметтік медиа экожүйесінің жылдам өзгеретін табиғатын атауға болады, бұл нәтижелердің уақыттық өзектілігі мен кеңінен қолданылуын шектеуі мүмкін. Жалпы алғанда, жұмыс кандидаттың денсаулық коммуникациясындағы заманауи мәселелерді зерттеу үшін цифрлық аналитикалық құралдарды қолдану қабілетін көрсетеді.

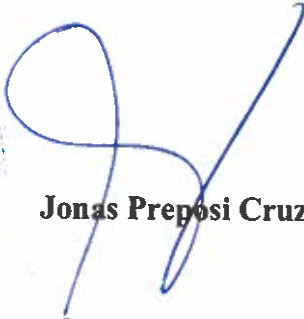
Жалпы қорытынды:

Ұсынылған жарияланымдар диссертация тақырыбына сәйкес келеді және әлеуметтік медиа мен денсаулық сақтауға бағытталған біртұтас ғылыми негіз қалыптастырады. Жарияланған зерттеу мақалалары медициналық қауымдастықтағы әлеуметтік медианың өзгермелі рөлін қарастырып, оның кәсіби пайдалылығы, қолдану үлгілері және ғылыми адалдық мәселелеріне назар аударады.

		Жалпы алғанда, жеті жарияланым әлеуметтік медианың ғылыми коммуникацияны күшейтетінімен қатар, жалған ақпарат, деректер қауіпсіздігі және жарияланымнан кейінгі қатаң бақылау қажеттілігіне байланысты қиындықтар туындататынын көрсетеді. Нәтижелер медицина саласында ақпаратты жылдам тарату артықшылықтары мен ғылыми адалдық қағидаттары арасындағы теңгерімді сақтау үшін мәдени тұрғыдан сезімтал стратегиялар мен цифрлық сауаттылықты арттыру қажет екенін айқындайды. Зерттеулер библиометриялық, альтметриялық, статистикалық және желілік талдау сияқты заманауи зерттеу әдістерін қолдануды көрсетеді. Алынған нәтижелер ғылыми жаңашылдығымен, теориялық маңыздылығымен және практикалық құндылығымен ерекшеленіп, докторанттың мықты әдіснамалық дайындығы мен зерттеу құзыреттілігін дәлелдейді. Сондықтан, тұтас мақалалар жиынтығы ретінде олар PhD дәрежесіне үміткерден күтілетін зерттеушілік құзыреттілікті көрсетеді.
13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгілік ереженің 28-тармағына сәйкес)	«Денсаулық сақтаудағы әлеуметтік медианың қолданылуы: трендтер, перспективалар және өзекті мәселелер» тақырыбындағы, 8D10139 – «Қоғамдық денсаулық сақтау» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға ұсынылған диссертациялық жұмыс аяқталған, дербес ғылыми зерттеу болып табылады, ғылыми жаңалыққа, теориялық және практикалық маңыздылыққа ие, ал оның нәтижелері сенімді және негізделген. Диссертациялық жұмыс философия докторы (PhD) дәрежесін алуға қойылатын талаптарға сәйкес келеді деп есептеймін, ал оның авторы Мухамедияров Майдан Нагашыбаевич 8D10139 – «Қоғамдық денсаулық сақтау» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайық деп санаймын.

PhD, RN, мейіргерлік кафедрасының доценті
Медицина департаменті, Медицина мектебі
Назарбаев Университеті

Jonas Preposi Cruz